

В воспоминаниях многие праведники Минской области, где находили свое спасение евреи минского гетто, искренне пишут о том, что они знали: за помощь евреям они подвергают опасности всю свою семью, но не могли оставить еврейского ребенка в беде. Выходит, Праведник на войне – это еще и человек, способный оставаться человечным и принимать самые сложные, к тому же ответственные решения в самых экстремальных условиях.

На белорусской земле таких людей, кто на сегодняшний день признан «Праведником народов мира», составляет 771 гражданин Республики Беларусь. Среди них почти 100 человек при спасении минских евреев. Изучая воспоминания спасавших и спасенных, следует заметить интересную закономерность: большинство получивших это звание – женщины. В книге «Праведники народов мира и Беларуси» перечислено 47 семей из Минска, из которых звание получили 65 женщин и 22 мужчины. Это связано с тем, что большинство мужского населения ушло на фронт и в партизаны. Поэтому спасателями евреев стали главным образом белорусские женщины. Именно слабому полу пришлось принимать нелегкие решения в сложившейся тогда ситуации.

В завершении хотелось бы отметить, что определить реальные масштабы помощи евреям в Беларуси почти невозможно, и число официальных Праведников – это только ориентир, так как спасители почти всегда имели помощников. Поэтому спасение каждого еврея вовлекало и других людей. Кроме того, многие оказывали помощь узникам гетто, которая хоть и не приводила к спасению, но существенно облегчала их существование. Как бы то ни было, все эти люди проявили мужество, смелость и стойкость, не ради наград, а только лишь выполняя свой долг по отношению к слабым и нуждающимся. Эти люди крепки и стойки. Они олицетворяют непоколебимый дух белорусского народа во время Великой Отечественной войны. Они заслужили того, чтобы мы ими гордились и помнили.

М. Каранеўская

БНР І БЕЛАРУСІЗАЦЫЯ

Каб стварыць адзінае сацыялістычнае грамадзянства, бальшавіцкай уладзе трэба было знайсці падтрымку мясцовага насельніцтва. Не выключэннем было і беларускае, у якім пачало абуджацца нацыянальнае самавызначэнне. Гэта і з'явілася прычынай беларусізацыі. Менш бачным з'яўлялася жаданне бальшавікоў пазбавіцца ад самаабвешчанай Беларускай Народнай Рэспублікі, урад якой адстойваў свае думкі на міжнародных канферэнцыях: яны патрабавалі ад Расіі адмовіцца ад тэрыторыі Беларусі і прызнаць як самастойнае дзяржаўнае існаванне.

Прадстаўнікі БНР добра ставіліся да ідэі стварэння БССР. А. Цвікевіч у 1919 г. на перагаворах з прадстаўнікамі РСФСР у Вене заяўляў аб гатоўнасці перадаць свае паўнамоцтва савецкіму ўраду. В. Ластоўскі на сустрэчы з кіраўніком савецкай місіі ў Літве гаварыў, што ўрад БНР не толькі не мае на

мэце весці узброеную ці іншую барацьбу з Савецкай Беларускай Рэспублікай, але наадварот, будзе дапамагаць як у справе адраджэння беларускага народу, так і ў справе поўнага здзейснення незалежнасці і непадзельнасці Беларусі.

На X з'ездзе РКП(б) у сакавіку 1921 г. аднім з узнятых пытанняў была неабходнасць дабівацца даверу раней прыгнечаных нацый, з-за чаго зарадзілася ідэя беларусізацыі, мэтай якой было распаўсюджванне роднай мовы і культуры.

Пераломным момантам можна лічыць вяртанне да Беларусі ў 1924 г. часткі ўсходніх тэрыторый. Ва Ўрадзе БНР гэта ўспрынялі як надзейнасць РСФСР у пытанні беларускага адраджэння. Яны ўсё больш схіляліся да ідэі, што большавікі ўжо змянілі свае стаўленне да беларусаў і былі рэалізаваны палітычныя і сацыяльныя ідэалы беларускіх сацыялістаў.

Усё гэта прывяло да Другой Усебеларускай канферэнцыі ў кастрычніку 1925 г. скліканай БНР у Берліне, дзе было заяўлена аб прызнанні Менска як цэнтра беларускага адраджэння, лічачы усялякія спробы актыўнай барацьбы супраць яго здрадай справе вызвольнага беларускага руху. Як вынік канферэнцыі, 15 кастрычніка падпісаны пратакол прызнання Савецкай Беларусі, дзе пастанавілі: «Спыніць існаванне Ўраду Беларускай Народнай Рэспублікі і прызнаць Менск адзіным цэнтрам нацыянальна-дзяржаўнага адраджэння Беларусі».

Пасля Берлінскай канферэнцыі многія прадстаўнікі БНР і эмігранты вырашылі вярнуцца на Радзіму. Многія заняліся навуковай працай, гістарычнымі даследаваннямі, настаўніцтвам. Але хутка беларусізацыя была згорнута і ўсе, хто вярнуўся ў Беларусь патрапілі пад сталінскія рэпрэсіі ў 1930-я гг.

Такім чынам, акрамя намераў схіліць беларусаў да падтрымкі большавікоў, да прычын правядзення палітыкі беларусізацыі можна аднесці жаданне ліквідаваць Урад БНР у эміграцыі, паказаць беларускім дзеячам, якія пакінулі Радзіму, што СССР не прыгнятае далучаныя тэрыторыі, а наадварот падтрымлівае іх нацыянальнае развіццё.

К. Кастрицкая

ИНТЕРПРЕТАЦИИ ОБОРОНЫ БРЕСТСКОЙ КРЕПОСТИ В 1941 ГОДУ В ХУДОЖЕСТВЕННОМ И ДОКУМЕНТАЛЬНОМ КИНО

Оборона Брестской крепости играет важную роль как в истории Великой Отечественной войны, так и в исторической памяти белорусского народа. В связи с чем интересным представляется вопрос, каким образом документальными и художественными фильмами формируется общественное знание об обороне крепости, насколько соответствуют кинематографические интерпретации реальным событиям, отраженным в научной литературе.

Объектом анализа являются документально-игровой фильм А. Пивоварова «Брест. Крепостные герои» (2010), художественный фильм А. Котта и В. Еремина «Брестская крепость» (2010), сборник документов «Брест. Лето. 1941 г. Документы. Материалы. Фотографии» (2016), книга С.С. Смирнова «Брестская крепость» (1965).